

МІНІСТЕРСТВО
ОСВІТИ І НАУКИ
УКРАЇНИ

КОНТЕКСТИ НАУКОВИХ ДОСЛІДЖЕНЬ ВОЛОДИМИРА БОНДАРЯ. АДАПТИВНЕ НАВЧАННЯ СТУДЕНТІВ В УМОВАХ ВОЄННОГО СТАНУ ТА ВІДНОВЛЕННЯ УКРАЇНИ

**Матеріали I Всеукраїнських педагогічних читань
пам'яті Володимира Бондаря**

3 жовтня 2024 року

**З нагоди відзначення 190 річниці Українського
державного університету імені Михайла Драгоманова**

Київ - 2024

МІНІСТЕРСТВО
ОСВІТИ І НАУКИ
УКРАЇНИ

**УКРАЇНСЬКИЙ ДЕРЖАВНИЙ УНІВЕРСИТЕТ
ІМЕНІ МИХАЙЛА ДРАГОМАНОВА
НАЦІОНАЛЬНА АКАДЕМІЯ ПЕДАГОГІЧНИХ НАУК УКРАЇНИ
ІНСТИТУТ ПЕДАГОГІКИ НАПН УКРАЇНИ
ГРОМАДСЬКА ОРГАНІЗАЦІЯ «УКРАЇНСЬКА АСОЦІАЦІЯ
ПЕДАГОГІВ І ПСИХОЛОГІВ ПОЧАТКОВОЇ, ДОШКІЛЬНОЇ І
ПОЗАШКІЛЬНОЇ ОСВІТИ»**

***КОНТЕКСТИ НАУКОВИХ ДОСЛІДЖЕНЬ ВОЛОДИМИРА БОНДАРЯ.
АДАПТИВНЕ НАВЧАННЯ СТУДЕНТІВ В УМОВАХ ВОЄННОГО СТАНУ
ТА ВІДНОВЛЕННЯ УКРАЇНИ***

**матеріали І Всеукраїнських педагогічних читань пам'яті
Володимира Бондаря**

3 жовтня 2024 року

Київ – 2024

УДК 37(477)(092)Бондар В.: [378.02-044.347:355.01(477)]

К64

Друкується за рішенням Вченої ради Педагогічного факультету Українського державного університету імені Михайла Драгоманова (Протокол №3 від 25 вересня 2024 року).

Голова редакційної колегії: *В.П.Андрущенко*, дійсний член НАПН України, член-кореспондент НАН України, доктор філософських наук, професор, заслужений діяч науки і техніки України, ректор Українського державного університету імені Михайла Драгоманова.

Відповідальний редактор: *Т.О. Олефіренко*, кандидат педагогічних наук, професор, декан Педагогічного факультету УДУ імені Михайла Драгоманова

К64 Контексти наукових досліджень Володимира Бондаря. Адаптивне навчання студентів в умовах воєнного стану та відновлення України : матеріали I Всеукраїнських педагогічних читань пам'яті Володимира Бондаря (3 жовтня 2024 року): збірник тез / ред.кол: В.П. Андрущенко (голова) [та ін.]. Київ : Вид-во УДУ імені Михайла Драгоманова. 2024. 230 с.

До збірника увійшли матеріали I Всеукраїнських педагогічних читань пам'яті Володимира Бондаря (3 жовтня 2024 року).

Матеріали збірника будуть корисними для дослідників, науковців, аспірантів, викладачів, студентів.

© В.П. Андрущенко, Т.О. Олефіренко, автори статей, 2024.

ISBN 978-966-931-313-3

© Вид-во УДУ імені Михайла Драгоманова, 2024.

*Попов Микита Олександрович,
доктор філософії в галузі 01 Освіта/Педагогіка,
викладач кафедри педагогіки
УДУ імені Михайла Драгоманова*

МЕДІАГРАМОТНІСТЬ ЯК ОСНОВА ПІДГОТОВКИ МАЙБУТНІХ ПЕДАГОГІВ У КОНТЕКСТІ АДАПТИВНОГО НАВЧАННЯ ТА ІНФОРМАЦІЙНИХ ВИКЛИКІВ СУЧАСНОСТІ

Сучасний світ переживає серйозні випробування, пов'язані з глобальними кризами, які мають багатовимірний характер. Військові конфлікти, економічні потрясіння та інформаційні війни призвели до значних змін у різних сферах життя, включаючи освіту. Особливо це відчутно в Україні, де система освіти, як і все суспільство, опинилася в умовах воєнного стану та переживає складний процес післявоєнного відновлення. В цих умовах традиційні підходи до підготовки педагогів стають неефективними, і постає необхідність їхнього глибокого переосмислення.

Адаптивне навчання, яке стає ключовим інструментом у підготовці майбутніх педагогів, дозволяє створювати індивідуалізовані освітні траєкторії для студентів. Це навчання спрямоване на те, щоб допомогти їм не тільки опанувати необхідні професійні навички, а й розвинути здатність до гнучкості, критичного мислення та самостійного прийняття рішень у швидкозмінному середовищі. У воєнний та післявоєнний період ці компетенції набувають особливої ваги, оскільки майбутні вчителі мають бути підготовлені до викладання в складних та непередбачуваних умовах.

Зокрема, критичне мислення, яке є одним з основних результатів адаптивного навчання, дозволяє студентам аналізувати різні інформаційні потоки, відрізнити правдиву інформацію від дезінформації та фейкових новин, а також робити обґрунтовані висновки. Така здатність є надзвичайно важливою в умовах інформаційних атак, які часто супроводжують військові конфлікти.

Однією з найважливіших компетенцій, яка має формуватися у майбутніх педагогів, є медіаграмотність. У сучасному світі медіа стали основним джерелом інформації для багатьох людей, впливаючи на їхні світоглядні установки, формування культурних цінностей та громадянської позиції. Особливо важливою медіаграмотність є для тих, хто працюватиме з молодшими поколіннями, адже медіа стають все більш значущими в освітньому процесі, впливаючи на свідомість учнів ще з раннього віку [2].

Медіаграмотність включає в себе кілька важливих аспектів. Перш за все, це здатність критично оцінювати інформацію, розпізнавати фейкові новини та виявляти дезінформацію. Крім того, це вміння аналізувати джерела інформації, розуміти структуру медіаповідомлень та оцінювати їхній вплив на аудиторію. Учителі, які мають ці навички, можуть ефективно навчати своїх учнів критично ставитися до медіа, допомагаючи їм орієнтуватися в сучасних інформаційних викликах.

Війна змінює не лише суспільство, але й систему освіти, ставлячи перед нею нові завдання. Одним із таких завдань є необхідність швидкої адаптації до нових реалій, пов'язаних із психологічними травмами, інформаційними загрозами та дезінформацією. Вчителі, які зараз проходять професійну підготовку, повинні бути готовими допомагати дітям зберігати психічну рівновагу, розвивати стійкість до стресу, а також критично оцінювати навколишню інформацію. Це стає можливим завдяки інтеграції медіаграмотності в освітній процес.

Медіаграмотність в цьому контексті є не лише важливою освітньою компетенцією, але й інструментом виховання свідомого та відповідального громадянина. Учителі, які володіють медіаграмотністю, можуть допомогти дітям не тільки орієнтуватися в сучасному інформаційному просторі, але й розвивати їхню критичність, навчаючи їх розпізнавати маніпуляції та протистояти їм [4].

Процес професійного становлення вчителів не може відбуватися ізольовано від викликів, які ставить перед ними інформаційне середовище. Однією з ключових функцій адаптивного навчання є підготовка вчителів до роботи в умовах, коли інформаційні загрози мають не менше значення, ніж фізичні. В умовах постійної загрози дезінформації та маніпуляцій у медіапросторі, особливо в час війни, вчитель має бути медіаграмотним, щоб допомогти учням аналізувати інформацію і уникати її шкідливих впливів.

Важливо розвивати у майбутніх педагогів здатність не лише викладати предметні знання, але й створювати інформаційні простори, де діти можуть навчитися розрізняти маніпуляції, розуміти структуру медіатекстів і обирати надійні джерела інформації. Це є важливим елементом професійного становлення вчителя в умовах воєнного стану, коли діти особливо вразливі до інформаційних маніпуляцій [1].

Адаптивне навчання передбачає використання сучасних інформаційних технологій, які дозволяють індивідуалізувати навчальний процес та відповідати на особисті потреби й інтереси учнів. Це особливо важливо в умовах воєнного

стану, коли багато учнів стикаються з психологічними травмами, змінами в навчальному процесі та втратою мотивації до навчання. Інформаційні технології, такі як онлайн-платформи, інтерактивні медіа та віртуальні класи, стають важливим інструментом для збереження інтересу до навчання та підтримки навчального процесу.

Інформаційні технології також стають потужним засобом для розвитку медіаграмотності. Вчителі повинні вміти використовувати ці технології для того, щоб навчати учнів критично працювати з медіатекстами, аналізувати інформацію, виявляти фейкові новини та дезінформацію, а також розуміти механізми функціонування медіа. Усе це сприяє формуванню у молодших школярів стійкості до інформаційних маніпуляцій та допомагає розвивати медіакомпетентність з раннього віку [3].

Для успішної підготовки нових педагогів необхідно враховувати сучасні вимоги до медіаосвіти. Сьогодні вчитель – це не лише фахівець з предмету, він також повинен бути посередником між дітьми та інформаційним простором. Адаптивне навчання в підготовці вчителів повинно включати спеціальні курси та тренінги, присвячені медіаграмотності. Це дає змогу вчителям озброїти своїх учнів навичками роботи з медіаресурсами, аналізу інформації та її оцінки з точки зору правдивості та достовірності.

Одним з ефективних методів впровадження медіаграмотності в освітній процес є проєктне навчання. Воно передбачає активну участь учнів у створенні власних медіапродуктів, аналіз реальних медіаситуацій, участь у медіадебатах. Це дозволяє учням не лише краще розуміти, як функціонують медіа, але й навчитися захищатися від маніпуляцій та дезінформації. Аналіз конкретних медіаприкладів, обговорення реальних подій та критичний розбір новин допомагає учням розвивати свої навички виявлення маніпуляцій.

Отже, в умовах воєнного стану та післявоєнного відновлення України роль учителів стає ключовою у формуванні нових поколінь свідомих і критично мислячих громадян. Медіаграмотність стає одним із головних інструментів для підготовки дітей до дорослого життя у світі, де інформація часто є головною зброєю. Адаптивне навчання, яке включає в себе елементи медіаграмотності, дозволяє не лише набути професійні навички, але й розвинути компетенції, які допоможуть майбутнім педагогам працювати у мінливому інформаційному просторі. Інтеграція медіаграмотності у професійну підготовку вчителів є необхідною умовою для успішного подолання викликів сьогодення та забезпечення якісної освіти в умовах відновлення України.

Використані джерела:

1. Марченко Г. Визначення критеріїв, показників та рівнів розвитку медіаосвіти майбутніх учителів початкових класів. Нові технології навчання. 2022. № 96. С. 138–142. URL: <https://doi.org/10.52256/2710-3560.2022.96.19>
2. Островська М. Формування фахової компетентності майбутніх учителів початкової школи до застосування інноваційних технологій. Наука і техніка сьогодні. 2022. № 6(6). URL: [https://doi.org/10.52058/2786-6025-2022-6\(6\)-234-244](https://doi.org/10.52058/2786-6025-2022-6(6)-234-244)
3. Попов М. Особливості організації інтернет орієнтованого освітнього середовища у закладі вищої освіти. Освітньо-науковий простір. 2023. № 4 (1). С. 133–142. URL: [https://doi.org/10.31392/onp.2786-6890.4\(1\).2023.14](https://doi.org/10.31392/onp.2786-6890.4(1).2023.14)
4. Pluhina A. Reasoning the pedagogical conditions of the intending primary school teacher training for the media education skills formation. Cherkasy University Bulletin: Pedagogical Sciences. 2019. No. 2. P. 123–128. URL: <https://doi.org/10.31651/2524-2660-2019-2-123-128>